

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук
Кафедра економіки та підприємництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“ 31 ” VIII 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма «Бізнес у сфері послуг»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробник

Фертікова Т.М.

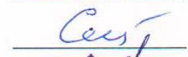
Завідувач кафедри економіки та підприємництва

Кузьменко О.Б.

Гарант освітньої програми

Семенчук І.М.

В.о. декана факультету економічних наук

Філімонова О.Б.

Директор Навчально-наукового інституту
післядипломної освіти

Норд Г.Л.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Історія економіки та економічної думки		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування		
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»		
Спеціалізація (якщо є)	відсутня		
Освітня програма	Бізнес у сфері послуг		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	1		
Навчальний рік	2020-2021		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	1	1-2	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити /90 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	30	8
	– практичне заняття	15	6
	– годин самостійної роботи студентів	45	76
Відсоток аудиторного навантаження	50%	/ 76 %	
Мова викладання	Українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	Відсутня		
Форма підсумкового контролю	Іспит		

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: формування уявлень студентів щодо особливостей еволюції економічних поглядів, їх спадковості та прогресу, взаємозв'язку та взаємовпливу розвитку економічної сфери життєдіяльності та економічної теорії в хронологічному порядку з моменту зародження економічних відносин до сьогодення.

Завдання:

- висвітлити історію розвитку економічних взаємовідносин в окремих країнах та на міжнародному рівні;
- сприяти розумінню характерних рис, причин становлення та занепаду економічних систем;
- обґрунтувати взаємозв'язки між економічними подіями та явищами;
- виявити взаємовплив особливостей економічного розвитку на кожному конкретному етапі та теоретичних поглядів, сформованих в даний час;
- дослідити еволюцію економічної думки від перших філософських узагальнень та практичних рекомендацій до цілісних теоретичних систем, що дасть змогу осмислити еволюцію наукових поглядів на сутність економічних категорій, закономірностей та явищ.

Передумови вивчення дисципліни: «Історія економіки та економічної думки» є однією з перших економічних дисциплін, що вивчаються студентами економічних спеціальностей. Основною передумовою її вивчення є знання української та англійської мов. У свою чергу, знання з «Історії економіки та економічної думки» є підґрунтям для вивчення таких фахових дисциплін, як «Економіка підприємства» та «Гроші та кредит».

Очікувані результати навчання: розуміння сутності еволюції економіки та економічної думки окремих країн світу, уявлення щодо сутності економічних категорій з точки зору представників основних економічних шкіл, вміння аналізувати, порівнювати погляди

науковців на сутність економічних явищ та випрацьовувати власну точку зору з цього приводу, застосування отриманих знань при вивченні дисциплін з економіки та підприємництва.

В результаті вивчення дисципліни студент має знати:

- особливості розвитку економічної сфери життєдіяльності, еволюцію відносин в сферах виробництва, розподілу, обміну та споживання в різних країнах світу;
- історію економічних вчень від зародження людства до наших днів, особливості її розвитку на кожному етапі;
- сутність, значення, зв'язок із станом розвитку економіки в країнах виникнення найбільш відомих у світі економічних теорій: меркантилізму, фізіократів, класичної політичної економії, економічної теорії марксизму, маржиналізму, інституціоналізму, неолібералізму, кейнсіанства тощо;
- основні ідеї визначних економістів минулого (У.Петті, П. Буагільбера, Ф.Кене, А.Тюрго, А.Сміта, Д.Рікардо, Ж.-Б.Сея, Т.Мальтуса, Дж.Мілля, К.Маркса, К.Менгера, О. фон Бем-Баверка, Ф. фон Візера, У.Джевонса, Л.Вальраса, А.Маршалла, Д.Кларка, В.Парето, Т.Веблена, Д.Робінсон, Дж.Кейнса, П.Самюельсона, В.Леонтьєва, Л.Канторовича, М.Фрідмена, В.Ойкена, Л.Ерхарда, Ф.Хайека та ін), а також основні досягнення вітчизняної економічної думки;

має вміти:

- аналізувати теорії видатних економістів, визначати їх зв'язок з попередніми та наступними економічними концепціями;
- застосовувати набуті знання для аналізу сучасного економічного становища в Україні і в світі;
- прогнозувати можливі наслідки економічних процесів, політики урядів різних країн;
- вести дослідницьку роботу з історії економіки та економічної думки.

Програмні компетенції

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення та функціонування бізнесу, в т.ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого викори стання на практиці.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

№ з/п	Назви розділів та тем	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
<i>Розділ I. Розвиток економіки та зародження економічної думки у доринковий період</i>		19	6	4	9
1.1	Тема 1. Господарство східних стародавніх країн. Зародження економічної думки. Розвиток економіки та економічної думки античних держав	6	2	1	3
1.2	Тема 2. Розвиток економіки в часи Середньовіччя. Пам'ятки економічної думки	6	2	1	3
1.3	Тема 3. Мануфактурний період розвитку європейських країн в XVI - на поч. XVIII ст.. Меркантилізм. Фізіократія. Зародження класичної школи політекономії.	7	2	2	3
<i>Розділ II. Еволюція економічних відносин та становлення економічної науки підчас формування ринкової економічної системи</i>		19	6	4	9
2.1	Тема 4. Промисловий переворот та його економічні наслідки в європейських країнах. Економічна теорія А.Сміта.	6	2	1	3
2.2	Тема 5. Розвиток класичної школи політекономії в першій половині XIX ст.	6	2	1	3
2.3	Тема 6. Критичний напрям політекономії (I половина XIX ст.). Економічна теорія марксизму	7	2	2	3
<i>Розділ III. Розвиток світового господарства та економічної науки наприкінці XIX-XX ст..</i>		52	18	7	27
3.1	Тема 7. Характеристика світового господарства в II пол. XIX – на поч. XX ст.	5,5	2	0,5	3
3.2	Тема 8. Маржиналізм та становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Національна політекономія в Німеччині. Історична школа в Німеччині.	6	2	1	3
3.3	Тема 9. Особливості становлення капіталізму на українських землях. Розвиток економічної думки в роботах українських вчених (XIX – поч. XX ст.).	5,5	2	0,5	3
3.4	Тема 10. Світове господарство між двома світовими війнами.	6	2	1	3
3.5	Тема 11. Розвиток світової економіки в II пол. XX ст.	6	2	1	3

3.6	Тема 12. Розвиток економічної науки в першій третині XX ст.. Кейнсіанство.	6	2	1	3
3.7	Тема 13. Неолібералізм та неоконсерватизм (XX ст.)	6	2	1	3
3.8	Тема 14. Інституціоналізм. Неоінституціоналізм (кін. XIX – XX ст.). Теорії трансформації суспільства (II пол. XX ст.)	6	2	1	3
3.9	Тема 15. Розвиток економіки України в умовах радянської економічної системи. Радянська економічна думка	5	2	0	3
Разом (годин)		90	30	15	45

Заочна форма:

№ з/п	Назви розділів та тем	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
<i>Розділ I. Розвиток економіки та зародження економічної думки у доринковий період</i>		18,5	2	0,5	16
1.1	Тема 1. Господарство східних стародавніх країн. Зародження економічної думки. Розвиток економіки та економічної думки античних держав	6,5	0,5	0	6
1.2	Тема 2. Розвиток економіки в часи Середньовіччя. Пам'ятки економічної думки	6,5	0,5	0	6
1.3	Тема 3. Мануфактурний період розвитку європейських країн в XVI - на поч. XVIII ст.. Меркантилізм. Фізіократія	5,5	1	0,5	4
<i>Розділ II. Еволюція економічних відносин та становлення економічної науки підчас формування ринкової економічної системи</i>		18	1,5	1,5	15
2.1	Тема 4. Зародження класичної школи політекономії. Промисловий переворот та його економічні наслідки в європейських країнах. Економічна теорія А.Сміта	6	0,5	0,5	5
2.2	Тема 5. Розвиток класичної школи політекономії в першій половині XIX ст.	6	0,5	0,5	5
2.3	Тема 6. Критичний напрям політекономії (I половина XIX ст.). Економічна теорія марксизму	6	0,5	0,5	5
<i>Розділ III. Розвиток світового господарства та економічної науки наприкінці XIX -XX ст..</i>		53,5	4,5	4	45
3.1	Тема 7. Характеристика світового господарства в II пол. XIX – на поч. XX ст.	6	0,5	0,5	5
3.2	Тема 8. Маржиналізм та становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Національна політекономія в Німеччині. Історична школа в	6	0,5	0,5	5

	Німеччині				
3.3	Тема 9. Особливості становлення капіталізму на українських землях. Розвиток економічної думки в роботах українських вчених (XIX – поч. XX ст.)	6	0,5	0,5	5
3.4	Тема 10. Світове господарство між двома світовими війнами.	6	0,5	0,5	5
3.5	Тема 11. Розвиток світової економіки в II пол. XX ст.	6	0,5	0,5	5
3.6	Тема 12. Розвиток економічної науки в першій третині XX ст.. Кейнсіанство	6	0,5	0,5	5
3.7	Тема 13. Неолібералізм та неоконсерватизм (XX ст.)	6	0,5	0,5	5
3.8	Тема 14. Інституціоналізм. Неоінституціоналізм (кін. XIX – XX ст.). Теорії трансформації суспільства (II пол. XX ст.)	6	0,5	0,5	5
3.9	Тема 15. Розвиток економіки України в умовах радянської економічної системи. Радянська економічна думка	5,5	0,5	0	5
Разом (годин)		90	8	6	76

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1 План лекцій

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Господарство східних стародавніх країн. Зародження економічної думки. Розвиток економіки та економічної думки античних держав</p> <p>1. Неолітична революція та її роль в утвердженні господарства відтворювального типу.</p> <p>2. Характеристика господарства перших східних держав.</p> <p>3. Загальна характеристика економічної думки стародавніх східних країн.</p> <p>4. Еволюція відносин прав власності в античних країнах. Особливості розвитку сільського господарства, ремісництва, торгівлі, фінансів в Стародавній Греції, Стародавньому Римі. Модель рабовласництва класичного типу.</p> <p>5. Внесок античних мислителів у розвиток економічної думки.</p>
2	<p>Тема 2. Розвиток економіки в часи Середньовіччя. Пам'ятки економічної думки</p> <p>1. Характерні риси феодального суспільства та еволюція феодальних відносин в окремих європейських країнах.</p> <p>2. Міркування авторів середньовічного Сходу щодо передумов економічного розвитку.</p> <p>3. Економічні ідеї в творах Ф.Аквінського, Н.Орема, Г.Пліфона.</p> <p>4. Літописи, повчання та збірки законів як джерело економічної думки Київської Русі.</p>
3	<p>Тема 3. Мануфактурний період розвитку європейських країн в XVI - на поч. XVIII ст.. Меркантилізм. Фізіократія</p> <p>1. Великі географічні відкриття та їх наслідки для розвитку окремих економік та світового господарства.</p> <p>2. Розклад феодальних відносин та зародження мануфактурного виробництва в Нідерландах та Англії. Особливості становлення мануфактур у Франції та Німеччині.</p> <p>3. Меркантилізм як сукупність ідей та державна економічна політика.</p> <p>4. Особливості раннього (монетарного) меркантилізму та його представники.</p>

	<p>5. Ідеї пізнього (мануфактурного) меркантилізму</p> <p>6. Фізіократія: обґрунтування ідеї природного порядку, вчення про чистий продукт. «Економічна таблиця» Ф.Кене. Теорія А.Тюрго.</p>
4	<p>Тема 4. Зародження класичної школи політекономії. Промисловий переворот та його економічні наслідки в європейських країнах. Економічна теорія А.Сміта</p> <p>1. Трудова теорія вартості, теорія доходів В.Петті.</p> <p>2. Зародження політекономії у Франції (П. де Буагільбер).</p> <p>3. Сутність промислового перевороту та його вплив на соціально-економічний розвиток Англії. Причини економічного відставання Франції та Німеччини у XVIII – на поч. XIX ст.</p> <p>4. А.Сміт як засновник економічної науки. Ключові елементи теорії А.Сміта: принципи ринкової економічної системи, теорії вартості, грошей, заробітної плати, прибутку, ренти, капіталу.</p>
5	<p>Тема 5. Розвиток класичної школи політекономії в першій половині XIX ст.</p> <p>1. Концепція створення та механізму розподілу багатства, теорія ринків Сея в «Трактаті з політичної економії».</p> <p>2. Теорія народонаселення Т.Мальтуса. Обґрунтування категорій вартості, капіталу, ренти та інших доходів. Доведення можливості економічних криз.</p> <p>3. «Начала політичної економії та оподаткування» Д.Рікардо: трудова теорія вартості, кількісна теорія грошей, теорія ренти, закон заробітної плати та прибутку, теорія торгового балансу.</p> <p>4. Обґрунтування гармонії інтересів учасників виробництва та розподілу у творі Ф.Бастіа «Економічні гармонії». Тлумачення категорій цінності та ренти у роботах Г.Кері. Теорія утримання Н.Сеніора.</p> <p>5. Узагальнення та розвиток доктрин класичної школи політекономії у роботі Дж.С.Мілля «Принципи політичної економії».</p>
6	<p>Тема 6. Критичний напрям політекономії (I половина XIX ст.). Економічна теорія марксизму</p> <p>1. Критика капіталізму та шляхи усунення експлуатації і бідності в роботах С.Сімонді, П.-Ж.Прудона, К.Родбуртуса. Теорія та практика утопічного соціалізму А.Сен-Сімона, Ш. Фур'є, Р.Оуена.</p> <p>2. Теоретичні проблеми «Капіталу»: товар та його властивості, гроші та їх функції, теорія доданої вартості, види та стадії обігу капіталу, заробітна плата, прибуток, рента, позичковий відсоток. Сутність соціалізму за К.Марксом.</p> <p>3. Місце марксизму в сучасній економічній теорії.</p>
7	<p>Тема 7. Характеристика світового господарства в II пол. XIX – на поч. XX ст.</p> <p>1. Друга технологічна революція: зародження енергетичної галузі, розвиток металургії, хімічної промисловості, транспорту, засобів зв'язку.</p> <p>2. Характер індустріального розвитку, стан аграрної галузі, фінансового сектору, сфери освіти в Англії, Франції, Німеччині, США.</p> <p>3. Причини втрати Англією світового лідерства. Передумови стрімкого піднесення економік США та Німеччини.</p>
8	<p>Тема 8. Маржиналізм та становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Національна політекономія в Німеччині. Історична школа в Німеччині</p> <p>1. Етапи маржинальної революції. Особливості маржинальної економічної теорії.</p> <p>2. Новаторські ідеї попередників маржиналізму.</p> <p>3. Австрійська школа маржиналізму (К.Менгер, Ф.фон Візер, О.Бем-Баверк): теорія граничної корисності.</p> <p>4. Кембриджська школа та зародження неокласичного напрямку в економічній теорії. «Принципи економікс» А.Маршалла: теорія ринкового ціноутворення (хрест Маршалла, закони попиту та пропозиції, поняття еластичності, споживчого надлишку); види витрат; поняття «періоди часу»; закони спадної, зростаючої, пропорційної продуктивності; теорія розподілу. Теорія суспільного добробуту А.Пігу.</p>

	<p>5. Математична школа маржиналізму. Модель загальної ринкової рівноваги Л.Вальраса. Теорія економічного оптимуму В.Парето.</p> <p>6. Ф.Ліст як засновник національної політекономії в Німеччині.</p> <p>7. Критика класичної політекономії представниками німецької історичної школи (В.Рошер, Б.Гільдебранд, К.Кніс).</p> <p>8. Нова історична школа в Німеччині.</p>
9	<p>Тема 9. Особливості становлення капіталізму на українських землях. Розвиток економічної думки в роботах українських вчених (XIX – поч. XX ст.)</p> <p>1. Політичні та економічні наслідки Визвольної війни під керівництвом Б.Хмельницького.</p> <p>2. Тенденції розвитку земельних відносин у XVIII – I пол. XIX ст..</p> <p>3. Зародження мануфактурного виробництва, особливості внутрішньої та зовнішньої торгівлі на українських землях у складі Російської імперії та Речі Посполитої (з кінця XVIII ст. у складі Австрійської імперії).</p> <p>4. Сутність та наслідки земельних реформ 1848 та 1861рр.. Характер аграрних відносин, розвиток промисловості та інфраструктури на українських землях в II пол. XIX – на поч. XX ст.. Столипінська аграрна реформа та її наслідки.</p> <p>5. Дискусія щодо шляхів економічного розвитку між представниками дворянського лібералізму, буржуазного лібералізму, революційної демократії. Економічні ідеї народників. Інтерпретація ідей класичної школи політекономії, марксизму, маржиналізму вітчизняними науковцями.</p> <p>6. Економічна теорія М.Туган-Барановського: «теорема цінності», інвестиційна теорія економічних циклів, соціальна теорія розподілу, проблеми кооперації. Розвиток маржиналізму в Україні (Є.Слуцький).</p>
10	<p>Тема 10. Світове господарство між двома світовими війнами</p> <p>1. Наслідки I Світової війни для країн-учасниць.</p> <p>2. Сутність Версальської системи. Плани Дауеса та Юнга.</p> <p>3. Особливості відновлення економіки Англії, Франції, Німеччини у повоєнний період. Роль США у I Світовій війні та економічний розвиток даної країни у 20-их рр.. XX ст.</p> <p>4. Причини, характер Великої депресії. Новий курс Рузвельта. Наслідки Великої депресії для європейських країн та шляхи її подолання.</p>
11	<p>Тема 11. Розвиток світової економіки в II пол. XX ст.</p> <p>1. План Маршалла та його значення для повоєнного розвитку економіки Європи та США. Вплив I етапу НТР на господарство провідних країн світу. Характер державної економічної політики у США, Великобританії, Франції (кін.40-их – кін.60-их рр..). Реформи Л.Ерхарда у ФРН.</p> <p>2. Повоєнне відновлення економіки Японії.</p> <p>3. Сутність II етапу НТР.</p> <p>4. Причини лібералізації державної економічної політики у розвинутих країнах світу.</p> <p>5. Фактори економічних досягнень «нових індустріальних країн».</p> <p>6. Економічні перетворення в Китаї під керівництвом Дена Сяопіна. Інтеграційні процеси у світовій економіці в II пол. XXст..</p>
12	<p>Тема 12. Розвиток економічної науки в першій третині XX ст.. Кейнсіанство</p> <p>1. «Економічна теорія недосконалої конкуренції» Дж.Робінсон.</p> <p>2. «Теорія монополістичної конкуренції» Е.Чемберліна.</p> <p>3. Теорія інноваційного розвитку та підприємництва Й.Шумпетера.</p> <p>4. Теорія та економічна програма Дж.М.Кейнса: «Загальна теорія зайнятості, відсотку та грошей». Критика Кейнсом положень класичної та неокласичної теорій. Методологія дослідження. Проблема «ефективного попиту»; аналіз споживання, заощаджень та основний психологічний закон; виробничий попит та його закономірності; роль та методи державного економічного регулювання. Сучасне</p>

	<p>значення теорії Дж. Кейнса.</p> <p>5. Економічні ідеї неокейнсіанства. Моделі економічного зростання Е.Хансена, Є.Домара. Теорія економічних циклів Е.Хансена. Модель макроекономічної рівноваги Хікса-Хансена.</p> <p>6. Посткейнсіанство. Англійське ліве кейнсіанство (Дж.Робінсон, Н.Кальдор, П.Сраффа). Американське неортодоксальне (монетарне) кейнсіанство (Р.Клауер, А.Лейонхуфвуд, С.Вайнтрауб, Д.Девідсон, Х.Мінські).</p> <p>Сучасне «нове» кейнсіанство: Дж.Стігліц, Дж.Тейлор.</p>
13	<p>Тема 13. Неолібералізм та неоконсерватизм (XX ст.)</p> <p>1. Проблема економічної ефективності та соціальної справедливості (Ж.Л.Рюеф, М.Алле, (Паризька школа неолібералізму)). Обґрунтування ефективності ринкового господарства представниками неоавстрійської школи (Л.фон Мізес, Ф.фон Хаек).</p> <p>2. Ордолібералізм та концепція соціального ринкового господарства представників Фрайбурзької школи.</p> <p>3. Монетаризм М.Фрідмена. Теорія економіки пропозиції (А.Лафер). Теорія «раціональних очікувань» (Дж.Мут, Т.Сарджент, Р.Лукас).</p> <p>4. Неокласичні моделі економічного зростання Кобба-Дугласа, Дж.Міда, Р.Солоу.</p> <p>5. «Економікс» П.Самуельсона.</p>
14	<p>Тема 14. Інституціоналізм. Неінституціоналізм (кін. XIX – XX ст.). Теорії трансформації суспільства (II пол. XX ст.)</p> <p>1. Ранній інституціоналізм: соціально-психологічний інституціоналізм Т.Веблена, соціально-правовий інституціоналізм Дж.Коммонса, емпіричний інституціоналізм В.Мітчелла. Зародження інституціоналізму в Англії (Дж.Гобсон).</p> <p>2. Неінституціоналізм. Теорія прав власності: специфікація прав власності, зовнішні ефекти (Р.Коуз). Теорія трансакційних витрат. Теорія контрактів. Причини утворення фірми та визначення оптимального її розміру (Р.Коуз, А.Алчіан, Х.Демсец, О.Вільямсон). Теорія суспільного вибору (Дж. Б'юкенен, Г. Таллок, К. Ерроу, М. Олсон). Кліометрія (Р.Фогель, Д.Норт).</p> <p>3. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства. Теорії трансформації капіталізму: «дифузії власності», «управлінської революції», «революції в доходах», «соціального партнерства», «колективного капіталізму», «соціального партнерства» (А.Берлі, А.Арон, Г.Мінз, С.Кузнец тощо) Характеристика індустріального суспільства в роботах П.Дракера, Р.Арона, В.Ростоу та інших науковців. Теорія корпорації Дж.Гелбрейта. Концепція постіндустріального суспільства (Д.Белл). Теорія конвергенції (П.Сорокін). Футурологічні теорії. «Три хвилі цивілізації» Е.Тоффлера.</p>
15	<p>Тема 15. Розвиток економіки України в умовах радянської економічної системи. Радянська економічна думка</p> <p>1. Економічні наслідки I Світової війни для України.</p> <p>2. Економічна політика в 1918 – 1919 рр.. Воєнний комунізм та його наслідки.</p> <p>3. Сутність «нової економічної політики». Індустріалізація та колективізація. Економіка західноукраїнських земель в міжвоєнний період.</p> <p>4. Наслідки II Світової війни для населення та господарства. Післявоєнна відбудова економіки.</p> <p>5. Реформи М.С.Хрущова.</p> <p>6. Економічний «застій» у 70-их – I пол. 80-их рр..</p> <p>7. Сутність «перебудови» економіки 1985 – 1990 рр..</p> <p>8. Становлення економічної думки в 20-их – 30-их рр. XX ст..</p> <p>9. Теорія сімейно-трудоного господарства О.Чаянова.</p> <p>10. Теорія циклів, модель економічного росту М.Кондратьєва.</p> <p>11. Розвиток економічної науки в 50-90-их рр... Теорія оптимального розподілу ресурсів Л.Канторовича.</p>

Заочна форма:

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Господарство східних стародавніх країн. Зародження економічної думки. Розвиток економіки та економічної думки античних держав</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Неолітична революція та її роль в утвердженні господарства відтворювального типу. 2. Характеристика господарства стародавніх держав. 3. Загальна характеристика економічної думки стародавніх країн. <p>Тема 2. Розвиток економіки в часи Середньовіччя. Пам'ятки економічної думки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характерні риси феодального суспільства та еволюція феодальних відносин в окремих європейських країнах. 2. Економічні міркування авторів середньовічного Сходу. <p>Тема 3. Мануфактурний період розвитку європейських країн в XVI - на поч. XVIII ст.. Меркантилізм. Фізіократія</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Великі географічні відкриття та їх наслідки для розвитку окремих економік та світового господарства. 2. Розклад феодальних відносин та зародження мануфактурного виробництва в Європі. 3. Меркантилізм як сукупність ідей та державна економічна політика.. 4. Ідеї фізіократії.
2	<p>Тема 4. Зародження класичної школи політекономії. Промисловий переворот та його економічні наслідки в європейських країнах. Економічна теорія А.Сміта</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зародження політекономії в Англії та Франції. 2. Сутність промислового перевороту та його вплив на соціально-економічний розвиток окремих країн Європи. 3. А.Сміт як засновник економічної науки. Ключові елементи теорії А.Сміта: принципи ринкової економічної системи, теорії вартості, грошей, заробітної плати, прибутку, ренти, капіталу. <p>Тема 5. Розвиток класичної школи політекономії в першій половині XIX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток теорії вартості у творах представників класичної школи політекономії I пол. XIX ст. 2. Теорії грошей, капіталу, доходів у творах представників класичної школи політекономії I пол. XIX ст. 3. Теорії криз у творах представників класичної школи політекономії I пол. XIX ст. 4. Теорія народонаселення Т.Мальтуса. 5. Теорія гармонії інтересів. <p>Тема 6. Критичний напрям політекономії (I половина XIX ст.). Економічна теорія марксизму</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Критика капіталізму та шляхи усунення експлуатації і бідності в роботах С.Сімонді, П.-Ж.Прудона, К.Родбертуса. 2. Теоретичні проблеми «Капіталу»: товар та його властивості, гроші та їх функції, теорія доданої вартості, види та стадії обігу капіталу, заробітна плата, прибуток, рента, позичковий відсоток. Сутність соціалізму за К.Марксом. <p>Тема 7. Характеристика світового господарства в II пол. XIX – на поч. XX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Друга технологічна революція: зародження енергетичної галузі, розвиток металургії, хімічної промисловості, транспорту, засобів зв'язку в окремих країнах Європи.

3	<p>Тема 8. Маржиналізм та становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Національна політекономія в Німеччині. Історична школа в Німеччині</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етапи маржинальної революції. Особливості маржинальної економічної теорії. 2. Австрійська школа маржиналізму (К.Менгер, Ф.фон Візер, О.Бем-Баверк): теорія граничної корисності. 3. Кембриджська школа та зародження неокласичного напрямку в економічній теорії. 4. Ф.Ліст як засновник національної політекономії в Німеччині та історична школа в Німеччині. <p>Тема 9. Особливості становлення капіталізму на українських землях. Розвиток економічної думки в роботах українських вчених (XIX – поч. XX ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тенденції економічного розвитку на українських землях у складі Російської імперії та Речі Посполитої (з кінця XVIII ст. у складі Австрійської імперії) у XVIII – I пол. XIX ст. 2. Сутність та наслідки земельних реформ 1848 та 1861 рр.. Характер аграрних відносин, розвиток промисловості та інфраструктури на українських землях в II пол. XIX – на поч. XX ст.. Столипінська аграрна реформа та її наслідки. 3. Економічна теорія М.Туган-Барановського: «теорема цінності», інвестиційна теорія економічних циклів, соціальна теорія розподілу, проблеми кооперації. <p>Тема 10. Світове господарство між двома світовими війнами</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наслідки I Світової війни для країн-учасниць. 2. Сутність Версальської системи. Плани Дауеса та Юнга. 3. Роль США у I Світовій війні та економічний розвиток даної країни у 20-их рр.. XX ст. Причини, характер Великої депресії. Новий курс Рузвельта. <p>Тема 11. Розвиток світової економіки в II пол. XX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. План Маршалла та його значення для повоєнного розвитку економіки Європи та США. Вплив I етапу НТР на господарство провідних країн світу. 2. Реформи Л.Ерхарда у ФРН. 3. Повоєнне відновлення економіки Японії. 4. Сутність II етапу НТР. <p>Причини лібералізації державної економічної політики у розвинутих країнах світу.</p>
4	<p>Тема 12. Розвиток економічної науки в першій третині XX ст.. Кейнсіанство</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Економічна теорія недосконалої конкуренції» Дж.Робінсон. 2. «Теорія монополістичної конкуренції» Е.Чемберліна. 3. Теорія інноваційного розвитку та підприємництва Й.Шумпетера. 4. Теорія та економічна програма Дж.М.Кейнса. <p>Неокейнсіанство, посткейнсіанство.</p> <p>Тема 13. Неолібералізм та неоконсерватизм (XX ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обґрунтування ефективності ринкового господарства представниками неоавстрійської школи (Л.фон Мізес, Ф.фон Хаск). 2. Ордолібералізм та концепція соціального ринкового господарства представників Фрайбурзької школи: В.Ойкен, В.Репке, А.Рюстов. 3. Монетаризм М.Фрідмена. Теорія економіки пропозиції (А.Лафер, Р.Мандель). Теорія «раціональних очікувань» (Дж.Мут, Т.Сарджент, Р.Лукас). <p>Тема 14. Інституціоналізм. Неінституціоналізм (кін. XIX – XX ст.). Теорії трансформації суспільства (II пол. XX ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ключові ідеї раннього інституціоналізму. 2. Неінституціоналізм. 3. Теорії трансформації суспільства. <p>Тема 15. Розвиток економіки України в умовах радянської економічної системи. Радянська економічна думка</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи розвитку економіки України 1917 – 1991 рр. 2. Теорія сімейно-трудоного господарства О.Чаянова. 3. Теорія циклів М.Кондратьєва.

4.2 План практичних занять

Денна форма:

№ п/ ч	Теми	Перелік питань
1	2	3
1.	<p>Господарство східних стародавніх країн. Зародження економічної думки. Розвиток економіки та економічної думки античних держав. Розвиток економіки в часи Середньовіччя. Пам'ятки економічної думки</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Поясніть, як змінилося господарське життя первісних суспільств під впливом неолітичної революції. 2) Охарактеризуйте структуру господарства та окремі його складові у східних стародавніх країнах (ст. Єгипет, ст. Вавилон, ст. Індія, ст. Китай). Охарактеризуйте відносини власності в цих країнах. 3) Які економічні питання розглядали автори повчань, філософських трактатів Сходу? Про що сперечалися представники конфуціанства та легізму в Китаї? 4) Опишіть еволюцію господарства стародавньої Греції та Стародавнього Риму. 5) Які питання організації господарського життя та теоретичні питання розглядали мислителі античних країн? Як уявляли собі ідеальне господарство Платон та Ксенофонт? 6) Охарактеризуйте еволюцію аграрних відносин в період Середньовіччя на прикладі Франкської держави, Київської Русі. Які документи відображають цю еволюцію? 7) Як розвивалися ремісництво, внутрішня та зовнішня торгівля в країнах Європи в період Середньовіччя? Що являли собою середньовічні міста? 8) Поясніть спадковість ідей середньовічних східних авторів в порівнянні із стародавніми. 9) Якими творами представлена економічна думка раннього Середньовіччя (Vст. – IX ст.)? Які економічні проблеми розглядали Ф.Аквінський, Н.Орем, Г. Пліфон? 10) Що являє собою економічна думка часів Київської Русі?
2.	<p>Мануфактурний період розвитку європейських країн в XVI – на поч. XVIII ст.. Меркантилізм. Фізіократія</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Поясніть зміст економічних перетворень у XVI – на поч. XVIII ст. у Західній Європі на прикладі Нідерландів, Англії, Франції. Як змінювалася соціальна структура в цих країнах, чим характеризується розвиток промисловості, сільського господарства, фінансів, торгівлі? 2) Чим мануфактурний спосіб виробництва відрізняється від цехового? 3) Як відбувалося становлення колоніальної системи? Які країни активно освоювали колоніальні землі? 4) Поясніть сутність процесу первісного нагромадження капіталу. 5) Порівняйте теорію та практику раннього і пізнього меркантилізму. 6) У чому полягає національна специфіка англійського, французького, італійського, українського меркантилізму? 7) Проаналізуйте зв'язок вчення фізіократів із станом економіки Франції. 8) Визначте філософське підґрунтя та надайте пояснення

		ключовим категоріям вчення фізіократів.
3.	Промисловий переворот та його економічні наслідки в європейських країнах. Зародження класичної школи політекономії. Економічні погляди представників класичної школи політекономії	<ol style="list-style-type: none"> 1) Охарактеризуйте сутність та вплив промислового перевороту на економіку європейських країн. 2) Визначте, за рахунок яких факторів Англія посідає передові позиції в світі підчас промислового перевороту. 3) Які особливості здійснення промислового перевороту у Франції, Німеччині, США? 4) В чому полягає новаторство методології В.Петті? Чим його теорія радикально відрізняється від меркантилізму? Яким економічним категоріям надав тлумачення даний автор? 5) Поясніть специфіку трудової теорії вартості П.де Бугільбера. Чому він вважав гроші злом? Які засади розвитку економіки він визначив? 6) В чому суперечності теорії вартості А.Сміта? Які функції грошей він визначає? 7) Розкрийте сутність теорій доходів, капіталу А.Сміта. 8) Яких поглядів на економічну політику держави притримується А.Сміт? Що сприяє економічному зростанню країни, на думку даного науковця? 9) Які погляди на сутність вартості є домінуючими в класичній школі політекономії? 10) Як Д. Рікардо пояснює виникнення ренти? Як пов'язані теорії ренти, прибутку, заробітної плати? 11) Які нові пояснення виникнення та розподілу доходів з'являються у творах Т.Мальтуса, Н. Сеніора, Дж.Мілля, Ж.-Б. Сея, Фр. Бастія, Ч.Кері в порівнянні з теоріями Сміта та Рікардо? Теорія якого з названих економістів, з Вашої точки зору, є найбільш ідеологічно нейтральною? 12) Проаналізуйте тлумачення категорії «капітал» у представників класичної школи першої половини XIX ст. 13) Погляди якого з економістів на можливості криз надвиробництва здаються вам найбільш переконливими і чому?
4.	Критичний напрям політекономії (I половина XIX ст.). Економічна теорія марксизму	<ol style="list-style-type: none"> 1) В чому полягає критика капіталізму з боку представників дрібнобуржуазної економічної думки (С.Сісмонді, П.-Ж.Прудон, К. Родбертус)? 2) Доведіть оригінальність теорій вартості С.Сісмонді, П.-Ж.Прудона, К.Родбертуса. Як дані автори розподіляють доходи на трудові та нетрудові? 3) Які реформи капіталістичних відносин пропонували представники дрібнобуржуазної економічної думки? 4) Визначте раціональні та утопічні ідеї в творах соціалістів-утопістів (А.Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р.Оуен). 5) Охарактеризуйте формаційний підхід К.Маркса. Які підходи до періодизації розвитку людства існували до розробки формаційного? 6) Визначте зміст теорії доданої вартості К.Маркса. Чи вдалося йому вирішити проблеми, з якими зіштовхнувся Рікардо при розробці теорії вартості? Як у Маркса співвідносяться вартість і ціна? 7) Як К.Маркс визначає капітал? Як капітал співвідноситься з грошима? Які підходи щодо класифікації капіталу запропонував даний автор та які тенденції зміни структури капіталу в умовах капіталізму визначив?

		<p>8) Розкрийте зміст марксистської теорії доходів.</p> <p>9) Охарактеризуйте соціалістичний устрій за К.Марксом.</p>
5.	<p>Світове господарство наприкінці XIX – на поч. XX ст. Маржиналізм. Німецька історична школа. Розвиток економічної думки в роботах українських вчених (XIX – поч. XX ст.).</p>	<p>1) Назвіть технологічні винаходи та відповідні галузі, які отримали поштовх до розвитку підчас другої технологічної революції. Як змінилася структура національних господарств провідних країн світу?</p> <p>2) Які стимули та перешкоди створювали англійській економіці колонії? Які ознаки свідчать про її відставання в розвитку? Які ознаки є свідченнями на користь збереження могутності економіки Англії?</p> <p>3) Проаналізуйте передумови успішного розвитку економіки США.</p> <p>4) Визначте фактори промислового піднесення Німеччини. Як в економіці даної країни співвідносилися темпи розвитку важкої та легкої промисловості?</p> <p>5) Які галузі відігравали ключову роль в економіці Франції? Визначте причини відносної відсталості господарства даної країни.</p> <p>6) Сформулюйте закономірності, виведені піонерами маржинального аналізу. Які з цих закономірностей пізніше були запропоновані представниками австрійської та інших шкіл маржиналізму?</p> <p>7) Які класифікації благ, види корисності запропонували представники маржиналізму?</p> <p>8) Поясніть сутність теорії цінності австрійської школи та новаторство А.Маршалла у вирішенні проблеми визначення ціни.</p> <p>9) Проаналізуйте теорії розподілу доходів представників маржиналізму.</p> <p>10) Охарактеризуйте внесок представників маржиналізму в теорію суспільного добробуту.</p> <p>11) Проаналізуйте на прикладі дію закону спадної граничної продуктивності.</p> <p>12) Визначте умови економічного розвитку Німеччини, запропоновані представниками Нової історичної школи. Поясніть внесок останніх в розвиток економічної теорії.</p> <p>13) Проаналізуйте теорії вартості та розподілу М.Туган-Барановського. Визначте причини економічних циклів. Який соціально-економічний устрій вважав оптимальним М.Туган-Барановський?</p> <p>14) Охарактеризуйте внесок Є.Слущького в розвиток маржинальної економічної теорії.</p>
6.	<p>Світове господарство між двома світовими війнами. Розвиток світової економіки в II пол. XX ст.</p>	<p>1) Проаналізуйте загальні наслідки Першої світової війни для країн – учасниць.</p> <p>2) Охарактеризуйте розвиток відносин між Німеччиною та іншими країнами відповідно до умов Версальської угоди, планів Дауеса та Юнга.</p> <p>3) Порівняйте особливості виходу з післявоєнної кризи Англії, Франції, Німеччини.</p> <p>4) Охарактеризуйте економічний розвиток США протягом десятиліття після завершення Першої світової війни.</p> <p>5) Визначте причини, ознаки Великої депресії. Проаналізуйте ефективність Нового курсу Ф.Рузвельта. Поясніть вплив Великої депресії на економіку європейських країн. Охарактеризуйте роль державної економічної політики в подоланні її наслідків.</p>

		<p>6) Охарактеризуйте політику країн Європи та Японії, спрямовану на відновлення економік по завершенню Другої світової війни.</p> <p>7) Проаналізуйте вплив плану Дж.Маршалла на стан економіки США та Європи, плану Доджа-Маккартура – на розвиток японської економіки.</p> <p>8) Охарактеризуйте вплив НТР на економіку розвинутих країн в другій половині 20 ст..</p> <p>9) Як протягом другої половини ХХ ст. змінювалися пріоритети державної економічної політики в окремих країнах Європи, в Японії, США?</p> <p>10) Визначте фактори економічного прориву «нових індустріальних країн». Охарактеризуйте ринкові економічні реформи в Китаї та їх сучасні наслідки.</p>
7.	<p>Розвиток економічної науки в першій третині ХХ ст. Кейнсіанство. Неолібералізм та неоконсерватизм. (ХХ ст.) Інституціоналізм . Неоінституціоналізм (кінець ХІХ – ХХ ст.). Теорії трансформації суспільства (ІІ половина ХХ ст.)</p>	<p>1) Порівняйте теорії монополістичної конкуренції Е.Чемберліна та недосконалої конкуренції Дж. Робінсон.</p> <p>2) Проаналізуйте погляди Й.Шумпетера на циклічність економічного розвитку. Визначте роль інновацій та підприємництва в розвитку ринкової економічної системи.</p> <p>3) Охарактеризуйте методологію дослідження Дж.М.Кейнса. Визначте напрями критики Дж.Кейнсом поглядів класичної та неокласичної шкіл. Охарактеризуйте проблему неефективного попиту та шляхи її вирішення в «Загальній теорії зайнятості, відсотку і грошей». Визначте рекомендації Дж. Кейнса щодо державного регулювання економіки в умовах спаду.</p> <p>4) Визначте причини економічних циклів та засоби забезпечення економічного зростання з точки зору неокейнсіаців.</p> <p>5) Які погляди представників посткейнсіанства суперечать теорії Дж.М.Кейнса, а які розвивають та доповнюють її? Визначте проблематику досліджень та ключові висновки представників сучасного кейнсіанства.</p> <p>6) Визначте відмінності соціального ринкового господарства від вільного ринку, відповідно до поглядів науковців фрайбурзької школи.</p> <p>7) Які наслідки державного втручання в економіку визначають представники монетаризму, економіки пропозиції, школи раціональних очікувань?</p> <p>8) Що ранні інституціоналісти називають інститутами і як обґрунтовують їх роль в економічному житті?</p> <p>9) Інституціоналізм у другій половині ХХ ст.: теорія трансакційних витрат, теорія прав власності, теорія фірми.</p>

Заочна форма:

№ п/ч	Теми	Перелік питань
1	2	3

1.	<p>Мануфактурний період розвитку європейських країн в XVI – на поч. XVIII ст. Меркантилізм. Фізіократія Зародження класичної школи політекономії. Промисловий переворот та його економічні наслідки в європейських країнах. Економічна теорія А.Сміта. Розвиток класичної школи політекономії в першій половині XIX ст. Критичний напрям політекономії (I половина XIX ст.). Економічна теорія марксизму</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Характеристика мануфактурного періоду розвитку країн Західної Європи в XVI - на поч. XVIII ст. 2) Порівняльна характеристика раннього та пізнього меркантилізму. 3) Меркантилізм як державна економічна політика 4) Національні особливості меркантилізму (на прикладі Англії, Франції, Італії, Росії, України). 5) Критика меркантилізму. 6) Школа фізіократів у Франції. 7) Ознаки становлення капіталістичної системи розвинутих країнах світу (XVIII – XIX ст.) 8) Промисловий переворот та його вплив на структуру господарства Англії, Франції, США, Німеччини. 9) Зародження класичної політекономії в Англії та Франції. 10) Економічна теорія Адама Сміта: основи ринкового господарства, теорії вартості, доходів, капіталу, зовнішньої торгівлі. 11) Економічні погляди Давида Рікардо: теорії вартості, грошей, доходів, капіталу. 12) Економічні концепції Ж.-Б.Сея, Т.Мальтуса, Дж.С.Мілля та інших представників класичної політичної економії. 13) Критика класичної політекономії в творах С. де Сімонді та П.-Ж. Прудона. 14) Теорії вартості, грошей, капіталу, доданої вартості в I томі "Капіталу" К.Маркса. Капітал, його кругообіг та відтворення, форми доданої вартості як ключові проблеми II та III томів «Капіталу».
2.	<p>Характеристика світового господарства в II половині XIX – на початку XX ст. Маржиналізм та становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Національна політекономія в Німеччині. Історична школа в Німеччині. Особливості становлення капіталізму на українських землях. Розвиток економічної думки в роботах українських вчених (XIX – поч. XX ст.). Світове господарство між двома світовими війнами.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Друга технічна революція та її вплив на ефективність національних економік. 2) Співвідношення сил між Англією, Францією, Німеччиною наприкінці XIX - на початку XX ст.. 3) Завоювання промислової першості США. 4) Етапи маржиналістської «революції» та їх характеристика. 5) Особливості австрійської, кембриджської, американської шкіл маржиналізму. 6) Особливості економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії та Австро-Угорщини. 7) Українська економічна думка у XVIII – на поч. XX ст.. 8) Особливості відновлення світового господарства після I світової війни. 9) «Велика депресія»: її причини та наслідки для національних економік США, Англії, Франції, Німеччини. Особливості державної економічної політики під час кризи
3.	Розвиток світової	1) Подолання розвинутими країнами наслідків Другої

<p>економіки в II пол. XX ст.. Розвиток економічної науки в першій третині XX ст. Кейнсіанство. Неолібералізм та неоконсерватизм (XX ст.). Інституціоналізм. Неоінституціоналізм (кінець XIX – XX ст.). Теорії трансформації суспільства (II половина XX ст.)</p>	<p>світової війни. 2) Особливості розвитку та суперництва між розвинутими країнами в II половині XX ст. 3) Основні ідеї "Загальної теорії зайнятості, відсотку та грошей" Дж. М Кейнса: теорія неефективного сукупного попиту; роль держави у вирішенні проблеми кризи надвиробництва. 4) Причини криз та передумови економічного зростання з точки зору представників неокейнсіанства, посткейнсіанства. 5) Неолібералізм: ключові ідеї неоавстрійської, фрайбурзької, монетарної школи. 6) Поняття інститутів та їх значення у суспільному житті з точки зору представників інституціоналізму. 7) Характеристика раннього інституціоналізму. 8) Інституціоналізм у другій половині XX ст.: теорія трансакційних витрат, теорія прав власності, теорія фірми.</p>
---	---

4.3. Завдання для самостійної роботи

Денна форма:

Самостійна робота студентів передбачає підготовку до усної та письмової роботи на практичних заняттях та підготовку до іспиту. Контроль знань включає поточний та підсумковий.

Поточний контроль проводиться протягом семестру і передбачає систематичну перевірку знань студентів. Оцінюється не лише здатність студентів відтворити лекційний та прочитаний у підручниках матеріал, але і спроможність аналізувати його, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, надавати критичну оцінку. Протягом занять студенти мають проявляти ініціативність, активність, вміння слухати, коментувати думки інших та відстоювати власну. Це сприятиме формуванню навичок, необхідних для успішної самореалізації із спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Формами поточного контролю є оцінка усних відповідей на питання практичних (групових) занять та письмових відповідей. В якості підсумку практичних занять проводяться письмові експрес-опитування з теми: надаються питання, що передбачають лаконічні відповіді. За двома блоками тем в письмовій формі проводяться тестування.

Приклади тестів з тем 1-6:

1. Староіндійський трактат "Артхашастра" це:

- А) збірник наставлень з питань управління державою;
- Б) збірник наставлень з питань чуттєвої любові;
- В) збірник релігійних вказівок;
- Г) податковий кодекс.

2. Запис давнього звичаєвого права племені салічних франків "Салічна правда" (початок VI ст.) відстоював:

- А) позиції церкви;
- Б) позиції торгового капіталу;
- В) стійкість общинного землеволодіння;
- Г) приватну власність на землю.

3. Фіас в стародавній Греції – це:

- А) податок на майно;
- Б) об'єднання торговців;

- В) реміснича майстерня;
- Г) прообраз банку.

4. Характерною рисою першого періоду розвитку Середньовічної економіки є:

- А) масштабна інтеграція селян в міста;
- Б) розвиток цехів;
- В) виникнення великої ярмаркової торгівлі;
- Г) відсутність національних грошових систем в європейських країнах.

5. Ідею заборони вивезення грошей за кордон підтримували:

- а) А. Монкрет'єн;
- б) Т. Мен;
- в) ранні меркантилісти ;
- г) Дж. Локк.

6. Мануфактура - це підприємство, засноване на:

- а) поділі праці;
- б) примусовій праці;
- в) колективній власності;
- г) механізованому способі виробництва.

7. Яке з визначень ренти не належить У. Петті:

- а) різниця між вартістю сільськогосподарських продуктів і витратами виробництва;
- б) частка продукту землі, яка виплачується землевласнику за користування першопочатковими і такими, що не руйнуються, силами ґрунту;
- в) результат неоплаченої праці робітника;
- г) чистий продукт, створений в господарстві дрібного виробника.

8. Проект скликання загальноєвропейської конференції з метою налагодження грошового обігу в міжнародних масштабах був запропонований:

- а) Б. Даванцатті;
- б) Г. Скаруффі;
- в) А. Сєрра;
- г) А. Дженовезі.

9. Ідея скасування заборони вивозу хліба (П. де Буагільбер) була спрямована на:

- а) підтримку низьких цін на міжнародному ринку хліба;
- б) підтримку торгівлі;
- в) підтримку промисловості;
- г) підтримку сільського господарства Франції.

10. Хто наполягав на існуванні „третіх” осіб в теорії криз надвиробництва:

- а) Ж. Б. Сей;
- б) Д. Рікардо;
- в) Т. Мальтус;
- г) К. Сен-Сімон.

Приклади тестів з тем 7-15.

1. В США на фоні економічного зростання в 1923 – 1929 рр фінансові труднощі переживали такі галузі, як:

- а) автомобільна, електротехнічна;
- б) суднобудування, вугільна промисловість;

- в) електротехнічна, хімічна;
- г) хімічна, радіотехнічна.

2. Якою причиною, на думку Дж. Кейнса, пояснюється існування безробіття:

- а) висока заробітна платня;
- б) надлишок робочої сили;
- в) нестача ефективного попиту;
- г) діяльність профспілок.

3. У відповідності до класифікації економічних циклів Е.Хансена великі цикли:

- А) пов'язані із зміною капіталовкладень в оборотний капітал;
- Б) пов'язані із зміною капіталовкладень в основний капітал;
- В) проявляються у сфері будівництва;
- Г) пов'язані з фундаментальними переворотами в науці і техніці.

4. План повоєнного відновлення Європи Дж.Маршалла передбачав:

- а) збільшення митних тарифів;
- б) державне регулювання економіки;
- в) перерозподіл колоній;
- г) запровадження принципів торгівельної політики країн-учасниць.

5. Який принцип найкраще відображає сутність ринкових реформ в Китаї:

- а) поєднання державного, приватного і міжнародного бізнесу;
- б) забезпечення зростання за рахунок внутрішніх інвестицій;
- в) розвиток сільського господарства та промисловості на основі приватної власності;
- г) лібералізація ціноутворення.

6. Яка ідея не суперечить концепції Дж.Кейнса:

- А) підчас економічного спаду держава має зменшувати кількість грошей в обігу, щоб не допустити інфляції;
- Б) менш заможні люди більш схильні до заощадження, ніж особи з більшими доходами;
- В) підчас економічного спаду держава має збільшувати інвестиції у виробництво та скорочувати витрати на невиробничі цілі;
- Г) політика перерозподілу доходів підчас спаду має сприяти росту споживчих витрат.

7. За М.Фрідменом, темп зростання грошової маси має дорівнювати:

- а) темпу росту рівня цін;
- б) темпу росту відсоткової ставки;
- в) темпу росту ВВП;
- г) темпу росту швидкості обороту коштів.

8. З точки зору М.Туган-Барановського, капіталістичне господарство:

- А) є неорганізованим та антагоністичним;
- Б) є гармонійним;
- В) заперечує можливість забезпечення робітникам гідної оплати праці;
- Г) виключає можливість утворення кооперативів.

9. На основі „теорії чекання” С. Бем-Баверк обґрунтовує:

- а) виникнення вартості;
- б) виникнення прибутку на капітал;
- в) виникнення зарплатні;
- г) виникнення ренти.

10. А. Маршалл визначив, що ціна пропозиції залежить від:

- а) величини попиту;
- б) корисності товарів;
- в) витрат виробництва;
- г) уявлень споживачів про ціну.

Заочна форма:

Самостійна робота студентів заочної форми навчання виконується у вигляді підготовки письмової індивідуальної роботи та підготовки до усної і письмової роботи на практичних заняттях. Завдання для письмової індивідуальної роботи та вимоги до його виконання викладено у методичному посібнику для самостійного вивчення дисципліни Методичні матеріали для самостійного вивчення дисципліни «Історія економіки та економічної думки» / Т.М.Фертікова. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П.Могили, 2013. – 84с.

Приклад індивідуального письмового завдання

Варіант 1

1. Визначте етапи господарської еволюції первісного суспільства. Як змінилась життєдіяльність людей в період неоліту в порівнянні з мезолітом? Виявіть причини руйнування первісного суспільства.
2. Визначте досягнення та слабкі місця економіки Англії підчас другої технологічної революції наприкінці XIX – на поч. XX ст.. Порівняйте фактори успіху економік США і Німеччини в цей період.
3. Розкрийте сутність теорій абсолютних та відносних переваг у зовнішній торгівлі А.Сміта та Д.Рікардо. Яких поглядів щодо міжнародної торгівлі притримувалися інші представники класичної школи політекономії? Чи всі вони підтримували фрітрейдерство?
4. Виявіть розбіжності в поглядах представників класичної школи політекономії, неокласиків та Дж.М.Кейнса на роль заощаджень в економічному розвитку, проблеми безробіття, криз, державного регулювання. Чи були серед представників класичної школи науковці, погляди яких на вищезазначені явища в певній мірі відповідали кейнсіанським?

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер);
доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;
OS: Windows, Android, iOS; Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge;
Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;
Система електронного навчання Moodle 3.9

5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в формі екзамену. Він передбачає письмові відповіді на питання.

Перелік питань до екзамену:

1. Неолітична революція та її наслідки для розвитку господарської діяльності людства.
2. Особливості розвитку господарства східних стародавніх країн: Єгипту, Вавилону, Китаю, Індії.
3. Економічна думка Стародавнього Єгипту та Месопотамії.
4. Економічна думка у Стародавній Індії, Стародавньому Китаї.

5. Характеристика еволюції господарства стародавньої Греції, Стародавнього Риму.
6. Економічні ідеї давньогрецьких вчених.
7. Економічна думка Стародавнього Риму
8. Розвиток феодального землеволодіння у період Середньовіччя.
9. Розвиток ремесла і торгівлі в епоху класичної феодальної економіки та руйнування феодальних відносин.
10. Економічні ідеї представників середньовічного Сходу.
11. Економічні погляди Фоми Аквінського, Ніколи Орема та Георгія Пліфона.
12. Виникнення утопічного соціалізму. Томас Мор і Томазо Кампанелла.
13. Особливості становлення феодальних відносин в Київській Русі. Розвиток ремесла і торгівлі.
14. Зародження економічної думки в Київській Русі.
15. Розвиток феодальних відносин на українських землях у складі Князівства Литовського та Королівства Польського.
16. Мануфактурний період розвитку західноєвропейських країн.
17. Особливості розвитку мануфактурної економіки в Нідерландах, Англії, Франції.
18. Ідеї представників раннього (монетарного) та мануфактурного меркантилізму.
19. Національні особливості англійського, французького, італійського, російського, українського меркантилізму.
20. Буржуазні революції в Європі, їх економічні наслідки.
21. Теоретичні погляди засновників класичної школи (В.Петті, П. де Бугільбер).
22. Школа фізіократів. Економічні ідеї Ф. Кене.
23. Економічна теорія А.Тюрго.
24. Сутність промислового перевороту та його значення для економіки країн Західної Європи та США.
25. Теорії ринку, вартості, розподілу, грошей, капіталу А.Сміта та Д.Рікардо
26. Розвиток класичної політичної економії в Англії в I половині XIX ст. (Т.Мальтус, Н.Сеніор, Дж.С.Мілль).
27. Економічні погляди Г.Ч.Кері..
28. Розвиток класичної політичної економії у Франції в I половині XIX ст. (Ж.-Б.Сей, Ф.Бастіа)
29. Економічні погляди представників дрібнобуржуазної економічної думки (С. Сімонді, К.Родбертус, П.Ж.Прудон).
30. Економічні ідеї західноєвропейських соціалістів-утопістів.
31. Теорії вартості, доданої вартості, грошей, капіталу, доходів в марксистській економічній теорії.
32. Економічна модель соціалізму в працях К.Маркса та Ф.Енгельса.
33. Друга технологічна революція: її сутність та вплив на світове господарство.
34. Особливості розвитку економік Англії, Франції, Німеччини, США наприкінці XIX – на початку XX ст..
35. Зародження маржиналізму та його особливості.
36. Дослідження піонерів маржинального аналізу: Ж. Дюпюї, А. Курно, І. фон Тюнен, Г.Госсен.
37. Австрійська школа маржиналізму. К.Менгер, Ф.Візер, О. фон Бем-Баверк.
38. Кембрідзька школа маржиналізму та становлення некласичного напряму в економічній науці.
39. Американська школа маржиналізму.
40. Математична школа маржиналізму.
41. Виникнення національної економічної школи в Німеччині.
42. Розвиток історичної школи в Німеччині.
43. Визвольна війна під керівництвом Б.Хмельницького та її економічні наслідки.
44. Аграрні відносини в Україні у XVIII – I половині XIX ст
45. Міста та ремесла в Україні у XVIII – I половині XIX ст.. Розвиток фінансової справи.

46. Аграрна реформа на українських землях у ХІХ ст..
47. Тенденції розвитку господарства на українських землях в ІІ половині ХІХ- на початку ХХст..
48. Економічні ідеї декабристів.
49. Економічна думка в Україні в період підготовки та здійснення реформи 1861 року.
50. Ліберально-буржуазна економічна думка в Україні в ІІ половині ХІХ ст.
51. Революційно-демократична економічна думка в Україні в ІІ половині ХІХ ст.
52. Ліберальне народництво в Україні в ІІ половині ХІХ ст. та економічні ідеї його представників.
53. Розвиток політичної економії в Україні в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.
54. Економічна теорія М.І.Тугана-Барановського.
55. Економічні погляди Є.Слуцького
56. Версальська угода. Плани Дауеса та Юнга.
57. Тенденції економічного розвитку Англії, Франції, США, Німеччини у 20-х роках ХХ ст..
58. Причини та характер світової економічної кризи 1929-1933 рр..
59. “Новий курс” Ф.Рузвельта.
60. Шляхи виходу з кризи Великобританії, Німеччини та Франції у 1930-х роках ХХ ст..
61. Теоретична система та економічна програма Дж.М.Кейнса.
62. Теорії монополістичної та недосконалої конкуренції. Е.Чемберлін та Дж. Робінсон.
63. Теорія інноваційного розвитку Й.Шумпетера.
64. План повоєнного відновлення Європи Дж.Маршалла.
65. Реформи Л. Ерхарда. Німецьке „економічне диво”.
66. План Доджа-Макартура та його вплив на розвиток японської економіки після Другої світової війни.
67. Економічна політика в Англії, Франції, США в 50-60-их роках ХХ ст..
68. Неокейнсіанські теорії Е.Хансена, Р.Харрода, Є.Домара.
69. Посткейнсіанство та сучасне кейнсіанство.
70. Загальна характеристика неолібералізму.
71. Неоавстрійська школа неолібералізму.
72. Фрайбурзька школа. В.Ойкен, В.Репке, Л.Ерхард.
73. Пол Самуельсон і «Великий Неокласичний Синтез».
74. Монетаризм. М.Фрідмен.
75. Економіка пропозиції. Теорія раціональних очікувань.
76. Науково-технічні революції другої половини ХХ ст. та їх вплив на світове господарство.
77. «Нафтові шоки» та їх вплив на економіку розвинутих країн світу.
78. Економічні реформи 1980-х років ХХ ст.. Рейганоміка і тетчеризм.
79. Ринкові реформи в Китаї (кін.70-их років ХХ ст.).
80. Фактори економічного зростання «нових індустріальних країн».
81. Зародження американського інституціоналізму: Т.Веблен, Дж.Коммонс, В.Мітчелл.
82. Неоінституціоналізм: теорії трансакційних витрат, фірми, прав власності, суспільного вибору.
83. Теорії трансформації капіталізму.
84. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства.
85. Економічні реформи Центральної Ради, Директорії, П.Скоропадського.
86. Військовий комунізм та НЕП у Радянському Союзі.
87. Індустріалізація та колективізація у СРСР.
88. Відновлення економіки СРСР по завершенню Другої світової війни. Економічні досягнення і проблеми 50-60-их років.
89. Соціально-економічні проблеми СРСР в 70-80-ті роки. Спроби економічних реформ доби перебудови.
90. Економічні дискусії 20-30-х років в СРСР.
91. Розвиток економічної науки в СРСР та в Україні у 50-90-х роках ХХ ст.

92. Проблеми економічного розвитку колишніх соціалістичних країн.
 93. Інтеграційні об'єднання та їх роль у світовій економіці.
 94. Сучасні тенденції розвитку світової економіки..

Приклад екзаменаційного білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
 Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
 Семестр Осінній Навчальна дисципліна Історія економіки та економічної думки

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

1. Визначте характерні риси економіки стародавнього Єгипту.
2. Який вплив на стан економіки Німеччини здійснила Версальська угода?
3. Порівняйте теорії доходів (заробітної плати, прибутку, ренти) Д.Рікардо та Ж-Б. Сея.
4. Охарактеризуйте погляди представників Кембріджської (неокласичної) школи маржиналізму.

Затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва
 Протокол № 1 від 17.08.20

Завідувач кафедри економіки та підприємництва _____ О. Б. Кузьменко
 (підпис)

Екзаменатор, доцент кафедри економіки та підприємництва _____ Т.М.Фертікова
 (підпис)

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

Форма контролю	Максимальна оцінка одиниці контролю	Кількість заходів	Сума балів
Усні відповіді на практичних заняттях	4	5	20
Самостійні роботи на практичних заняттях	4	5	20
Тестування	2	10	20
Іспит	40	1	40
Всього за семестр			100

Критерії оцінювання роботи студентів денної форми навчання

Форма контролю	Оцінка (кількість балів)	Критерії оцінки
Усні відповіді на практичних заняттях	4	Студент активно працює протягом заняття, демонструє підготовку за всіма питаннями, самостійно та лаконічно формулює правильні відповіді на питання, надає влучні оціночні судження.
	2-3	Студент працює протягом заняття, демонструє підготовку за

		більшістю питань, формулює відповіді на питання з використанням джерел інформації, намагається надати оціночні судження.
	1	Студент надає короткі доповнення до відповідей інших.
	0	Студент не відповідає.
Самостійні роботи на практичних заняттях	4	Відповідь на питання правильна, повна, логічна, самостійно сформульована.
	2-3	Відповідь на питання неповна чи частково неправильна.
	1	Відповідь на питання неповна, переважно неправильна.
	0	Відповідь відсутня.
Тестування	0-10	Кількість балів рахується, виходячи з кількості правильних відповідей.
Іспит (4 питання)	10 балів за відповідь на питання	Відповідь правильна, повна, логічна. Студент демонструє знання матеріалу, характеризує процеси та явища в потрібний період часу та розуміє взаємозв'язки між ними, знає представників, ідеї економічних шкіл, спроможний порівняти та проаналізувати їх.
	7-9	Відповідь переважно правильна, логічна, але неповна. Студент демонструє знання більшої частини матеріалу, характеризує процеси та явища в потрібний період часу з незначними помилками, знає представників, ідеї економічних шкіл, спроможний викласти та порівняти їх.
	4-6	Відповідь частково правильна, неповна. Студент демонструє знання більшої частини матеріалу, але характеризує процеси та явища в потрібний період часу з помилками, знає деяких представників, окремі ідеї економічних шкіл, спроможний викласти їх.
	1-3	Відповідь наявна, але переважно помилкова, неповна, занадто загальна. Студент не продемонстрував знання матеріалу, вміння характеризувати процеси та явища в потрібний період часу, розуміння взаємозв'язків між ними, знання представників, ідей економічних шкіл.
	0	Відповідь відсутня.

Заочна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Розгляд питань на групових заняттях	10
2	Підсумковий тест на груповому занятті	10
2	Підсумкова індивідуальна робота	40
	Іспит	40
	Всього	100

Критерії оцінювання роботи студентів заочної форми навчання

Форма контролю	Оцінка (кількість балів)	Критерії оцінки
Усні відповіді на практичних заняттях	9-10	Студент активно працює протягом заняття, демонструє підготовку за всіма питаннями, самостійно та лаконічно формулює правильні відповіді на питання, надає влучні оціночні судження.

	6-8	Студент працює протягом заняття, демонструє підготовку за більшістю питань, формулює відповіді на питання з використанням джерел інформації, намагається надати оціночні судження.
	3-5	Студент демонструє підготовку за меншою частиною питань, переважно доповнює, а не формулює самостійні відповіді, припускається помилок.
	1-2	Студент надає короткі доповнення до відповідей інших, припускається помилок.
	0	Студент не відповідає.
Підсумковий тест на груповому занятті	0-10	Кількість балів рахується, виходячи з кількості правильних відповідей.
Підсумкова індивідуальна робота (4 питання)	9-10 балів за відповідь на питання	Робота відповідає вимогам до оформлення. Відповідь правильна, повна, логічна. Студент демонструє опрацювання основної та допоміжної літератури, розуміння та критичне осмислення матеріалу, вміння своїми словами викласти відповідь, здатність визначити взаємозв'язки між процесами та явищами, проаналізувати ідеї представників економічних шкіл.
	6-8	Робота переважно відповідає вимогам до оформлення. Відповідь правильна, логічна, але наявні незначні пропуски матеріалу чи зайва інформація, що не стосується питання. Студент демонструє опрацювання основної літератури, розуміння матеріалу, але забагато цитує джерела інформації. Студент спроможний визначити взаємозв'язки між процесами та явищами, проаналізувати ідеї представників економічних шкіл.
	5-7	Робота переважно відповідає вимогам до оформлення. Відповідь розкриває сутність питання, але неповна або завелика за обсягом. Студент демонструє опрацювання основної літератури, але переважно цитує джерела інформації, а не викладає матеріал своїми словами. Студент демонструє обмежену спроможність визначити взаємозв'язки між процесами та явищами, аналізувати ідеї представників економічних шкіл.
	1-4	Робота переважно не відповідає вимогам до оформлення. Відповідь переважно неправильна або майже повністю переписана з джерел. Студент не продемонстрував власну спроможність визначити взаємозв'язки між процесами та явищами, аналізувати ідеї представників економічних шкіл.
	0	Відповідь відсутня або не має зв'язку з питанням.
Іспит (4 питання)	10 балів за відповідь на питання	Відповідь правильна, повна, логічна. Студент демонструє знання матеріалу, характеризує процеси та явища в потрібний період часу та розуміє взаємозв'язки між ними, знає представників, ідеї економічних шкіл, спроможний порівняти та проаналізувати їх.
	7-9	Відповідь переважно правильна, логічна, але неповна. Студент демонструє знання більшої частини матеріалу, характеризує процеси та явища в потрібний період часу з незначними помилками, знає представників, ідеї економічних шкіл, спроможний викласти та порівняти їх.
	4-6	Відповідь частково правильна, неповна. Студент

		демонструє знання більшої частини матеріалу, але характеризує процеси та явища в потрібний період часу з помилками, знає деяких представників, окремі ідеї економічних шкіл, спроможний викласти їх.
	1-3	Відповідь наявна, але переважно помилкова, неповна, занадто загальна. Студент не продемонстрував знання матеріалу, вміння характеризувати процеси та явища в потрібний період часу, розуміння взаємозв'язків між ними, знання представників, ідей економічних шкіл.
	0	Відповідь відсутня.

Студенти заочної форми навчання виконують письмову самостійну роботу. Робота має відповідати вимогам, викладеним нижче.

Орієнтовний обсяг відповіді на кожне питання – 3-4 сторінки, хоча (в розумних межах) фактичний обсяг може бути і більше, і менше за рекомендований. Для підготовки відповіді необхідно використати кілька літературних джерел. Студент має порівняти інформацію і визначити найкращі для відповіді зміст та обсяг.

Посилання на використані для відповіді літературні джерела є обов'язковими. Повний їх список має бути представлений на останньому аркуші роботи. Посилання надаються в квадратних дужках, де зазначається номер джерела у відповідності до списку та сторінка. Наприклад: [5, с.12].

7. Методи навчання

У процесі викладання дисципліни використовуються такі методи навчання, як:

- пояснювально-ілюстративний: на лекціях та практичних заняттях у процесі викладення інформації;
- репродуктивний метод: на практичних заняттях шляхом поставлення запитань, на які студенти мають сформулювати відповіді, виходячи з матеріалу, отриманого на лекціях та з навчальної літератури, вивченого при самостійній підготовці;
- метод проблемного викладу та частково-пошуковий метод: на практичних заняттях, коли студентам пропонується підготувати відповіді на проблемні запитання.

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Основна література:

1. Історія економіки та економічної думки : підруч. / В. В. Козюк., Л. А. Родіонова, О. В. Длугопольський [та ін.] ; за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. - Тернопіль : ТНЕУ. - 2015. – 792 с.
2. Краус Н.М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки: навчальний посібник для вузів / Н.М.Краус, ВНЗ «Полтавський університет економіки і торгівлі» . – Київ, ЦУЛ, 2017. – 495 с.
3. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки [Текст] : Навч. посіб. / В. П. Якобчук, Ю. В. Богоявленська, С. В. Тищенко - К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 476с.

8.2 Додаткова література

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / Пер. з англ. – К.: Вид-во Соломії Павличко, „Основи”, 2001. – 687 с.

2. Гончар Б.М. Всесвітня історія: Навч. посібник. – К.: Знання, 2001. – 359 с.
3. Економіка зарубіжних країн / За ред. Ю.Г. Козака та ін. – К.: ЦУЛ, 2003.
4. Економічна історія: Підручник. Затверджено МОН / Юхименко П.І., Леоненко Н.М. - К., 2008. - 567 с.
5. Історія економіки та економічної думки : від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст.: навч.посібн. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В. Козюка, Л.А. Радіонової.– К.: Знання, 2011. –582с.
6. Історія економіки та економічної думки : навч. посібник (модульний варіант) / Д. П. Богиня, Н. М. Краус, О. В. Манжура та ін. – Хмельницький : ХНУ, 2010. – 428 с.
7. Історія економіки та економічної думки: курс лекцій / авт. кол.: С.В.Степаненко (кер. авт. кол.), В.М.Фещенко, С.Н.Антонюк, Н.О.Тимочко та ін. – КНЕУ, 2006. – 664с.
8. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії. Навчальний посібник / О. О. Шевченко. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 280 с.
9. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / За ред. В. В. Кириленка. – Тернопіль: „Економічна думка”, 2007. – 233 с.
10. Історія економічних вчень [текст] : навч. посіб. / Золотих І. Б. — К. : «Центр учбової літератури», 2013. — 186 с.
11. Історія економічних вчень: Підручник: у 2 ч. – Ч.1 / За ред. В.Д.Базилевича. – 2-ге вид. випр. – К.: Знання, 2005. – 567 с.
12. Історія економічних вчень: Підручник: у 2 ч. – Ч.2 / За ред. В.Д.Базилевича. – 2-ге вид. випр. – К.: Знання, 2005. – 567 с.
13. Історія України / за ред. В.А. Смолія. – К., 1997.
14. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія світу і України: Підручник. – К.: Вікар, 1999.
15. Майбурд Е.М. Введение в историю экономической мысли: от пророков до профессоров. - М., 1996.
16. Нестеренко О. П. Історія економічних вчень: Опорний конспект. – К.: МАУП, 2002. – 128 с.
17. Пармаклі Д.М. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / Д.М. Пармаклі, С.В. Філіппова, Н.А. Добрянська - Одеса, 2018. - 113 с.
18. Проскурін П.В. Історія економіки та економічних вчень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.
19. Тригуб П.М. Історія економічних вчень. – М.: МФ НаУКМА, 2000
20. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економіки та економічної думки: Підручник. — К., 2011. — 646 с.
21. Charles Gide, Charles Rist. A history of economic doctrines from the time of the physiocrats to the present day // Nabu Press, 2015.

8.3 Нормативно-правові документи:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

8.4 Першоджерела

1. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. - К. : Основи, 2000. - 239 с..
2. Біблія. – К., 1992.
3. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV– XVIII ст. –Т. 2: Ігри обміну. – К.: Основи, 1997

4. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Пер. з нім. - К.: Основи, 1994.
5. Вільямсон О. Е. Економічні інституції капіталізму: фірми, маркетинг, укладання контрактів. – К.: АртЕк, 2001.
6. Кейнс Д. Трактат про грошову реформу. Загальна теорія зайнятості, відсотку та грошей / Джон Мейнард Кейнс. – К. : Либідь, 1999. – 190 с.
7. Маркс К. Твори : У 50 т. // К. Маркс, Ф. Енгельс. – 2-ге вид. – Том 23. – К. : Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1963. – 918 с.
8. Маршалл А. Принципи економічної науки: Реф. підр. / Укладач Фещенко В. М. – К. АДС «УМК Центр», 2001.
9. Міл, Джон Стюарт. Про свободу : Есе / Пер. з англ. — К: Основи, 2001.
10. Самуельсон П. Економіка: Підручник. - Львів: Світ. - 1993. - 496 с.
11. Туган-Барановський М. І. Політична економія. Курс популярний / Відп. ред. Т. І. Дерев'янкін. – К.: Наукова думка, 1994.
12. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. – К.: Основи, 1995.
13. Coase R.H. The Nature of the Firm. *Economica*. Vol. 4. 1937. P. 386.
14. Menger C. Principles of Economics // CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017.
15. Ricardo D. Principles of Political Economy and Taxation. Vol. 1. The Works and Correspondence of David Ricardo, ed. Piero Sraffa with the Collaboration of M.H. Dobb. Indianapolis: Liberty Fund, 2005.
16. Robinson J. Aspects of Development and Underdevelopment. New York: Cambridge University Press, 1979, 146 p.
17. Say J.-B. A Treatise on Political Economy // CreateSpace Independent Publishing Platform, 2015.
18. Smith A. The Wealth of Nations // CreateSpace Independent Publishing Platform, 2015.
19. Sraffa P. Introduction to The Principles of Political Economy. The Works and Correspondence of David Ricardo, Vol. I. Indianapolis: Liberty Fund, 2005. P. xiii–lx.
20. Walras L. Elements of Pure Economics, translated by W. Jaffe. London: George Allen and Unwin, [1874] 1954. 620 p.

8.5 Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека НаУКМА – <http://www.library.ukma.kiev.ua/>
3. Каталог безкоштовних бібліотек мережі – <http://allbest.ru/libraries.htm>
4. Національна парламентська бібліотека України – <http://nplu.kiev.ua/>
5. Енциклопедія – <http://www.e-atlas.com.ua/>
6. Електронна бібліотека – <http://www.geocities.com/ukrexlibris/>
7. Електронна бібліотека – <http://pidruchniki.com>
8. Українська історична бібліотека – <http://www.ukrhistory.narod.ru/>
9. Форекс – київська електронна бібліотека – <http://forex-kiev.narod.ru/>
10. Бібліотека "Світ книг" – <http://bookworld.com.ua/>.

9. Дистанційна підтримка дисципліни:

Тексти лекцій, презентації, відео, завдання, актуальні публікації та додаткові матеріали розміщені в системі дистанційного навчання Moodle - <https://moodle3.chmnu.edu.ua/>